

RAPPORT SKOGSFUGLTAKSERINGER FJELLA 2011

Per Kristiansen, Mysen

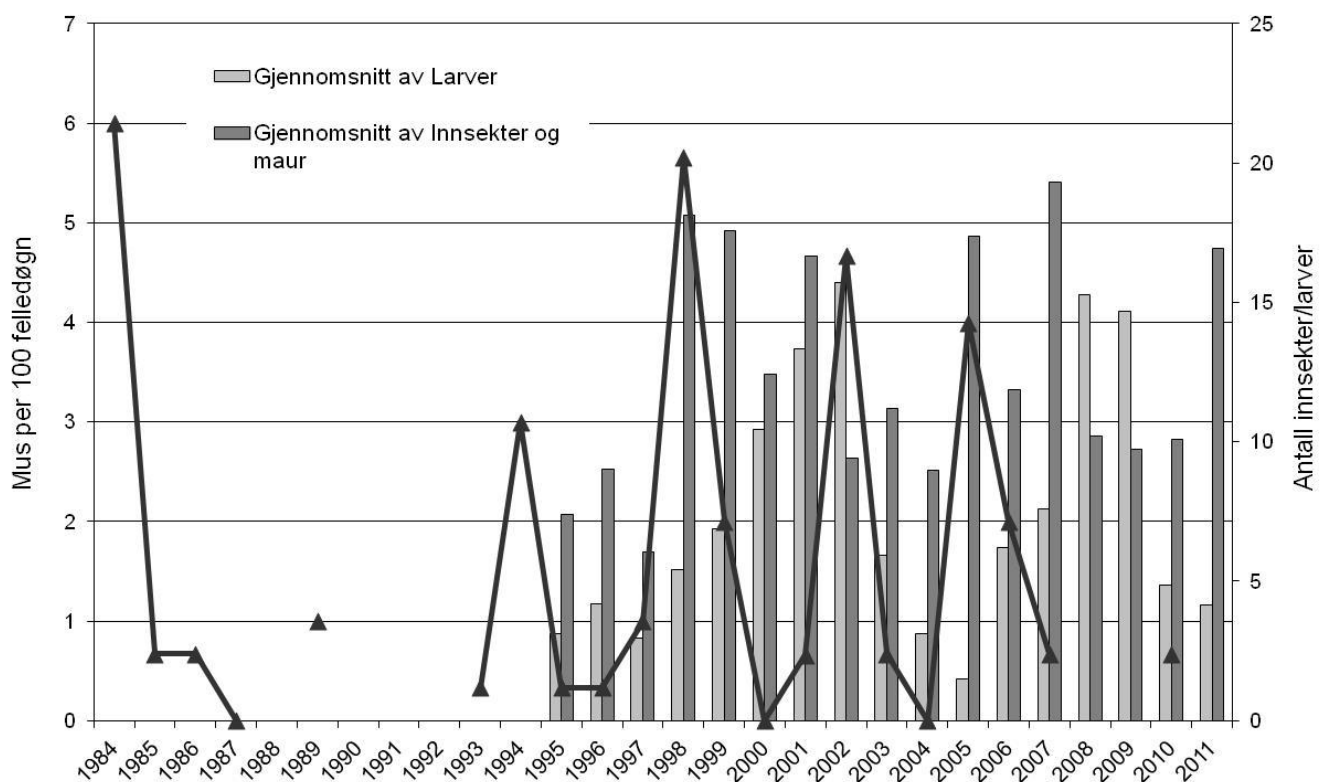
Utført takseringsarbeid

I august og første del av september er det blitt gått til sammen 68,25 timer effektiv taksering i Fjella (pauser og andre avbrekk fratrukket, se Tab.1). Taksering i Eidsberg er som tidligere utført av Per Kristiansen med god hjelp av Tore Ottosen, Johan Jahren, Kåre Gundersen og Mats Finne med hunder. I 2011 har det også blitt taksert noe lengre vest i Trømborg av Jan Henning Nikolaisen. Taksering i Marker og Rakkestad er utført av henholdsvis Sigbjørn Jensen (Marker), Kåre Gundersen og Kjetil Skåren. Som de tidligere år er det kun gått linjetakst. I Marker er det taksert i sørøstre del av Fjella. Som tidligere år er det foretatt predatorføring i Eidsberg. Det er også foret noe i Rakkestad og noe i Marker. Dog mer sporadisk enn i forsøksperioden 2003-2008.

Tabell 1. Takseringsinnsats fordelt på de 3 kommunene i Fjella.

Kommune	Eff. Takseringstid (timer)	Antall skogsfugl	Fugl per time
Eidsberg	48	215	4,5
Marker	12	41	3,4
Rakkestad	22	65	3,0
Totalt	82	321	3,9

I tillegg til linjetakseringene er det blitt tatt slaghovprøver for å sjekke innsektmengden i bærlyngen i månedsskiftet mai-juni (tilbud av mat til skogsfuglkyllingene).

Figur 1 Mus per 100 felledøgn og gjennomsnittlig antall larver og insekter per slaghovprøve i Fjella (Eidsberg).

Resultat innsektmengde og smågnagere

Mengden larver i vegetasjonen var på topp i 2001-2002, gikk ned til et bunnivå i 2005, for deretter å stige jevnt til en topp i 2008-2009. Mengden larver i 2010 sank til ca. 1/3 av året før, og var enda litt lavere i 2011.

Innsektmengden har vært relativt stabil de tre foregående årene, men økte markant i 2011.

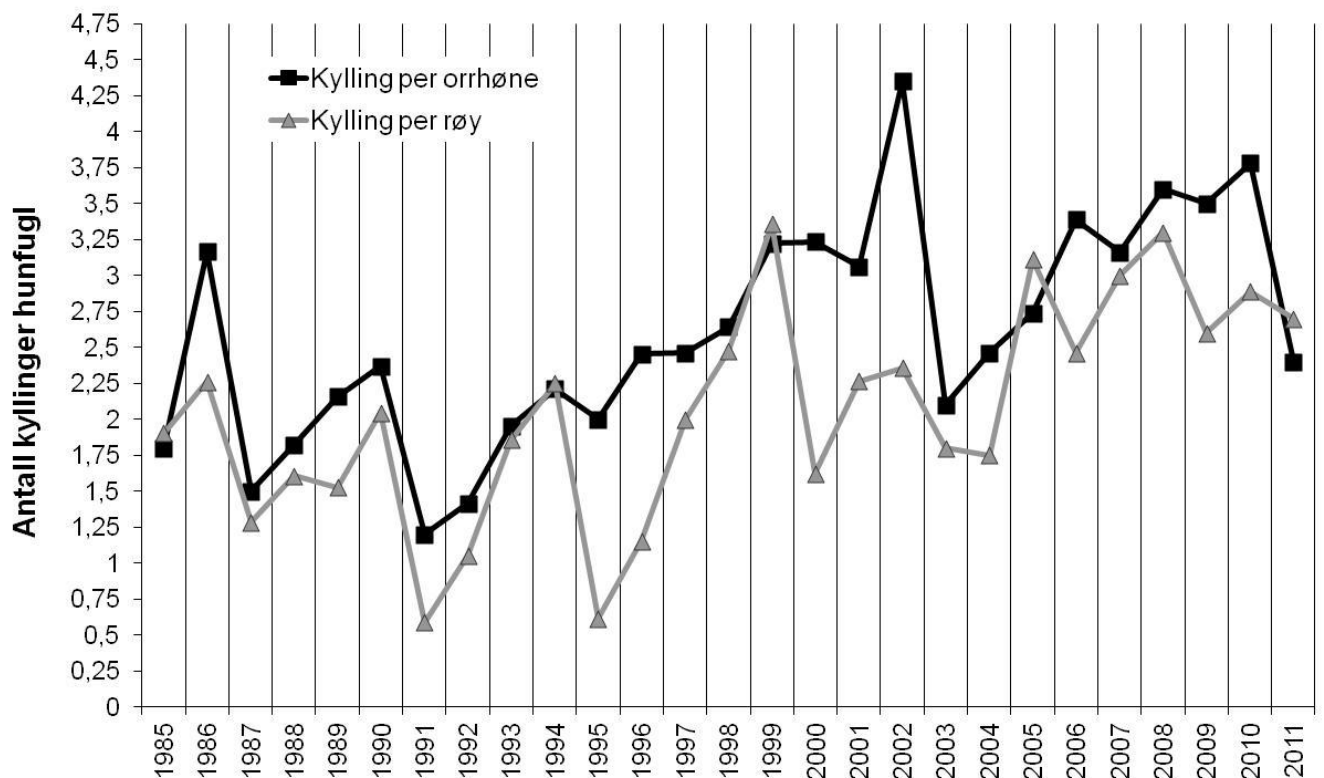
Litt mindre larver, men mer insekter og maur gjorde at den totale mengden mat til skogsfuglkyllingene i 2011 var ganske lik som i 2010, og på et middels nivå sammenlignet med tidligere.

Det ble ikke gjort fellefangst av smågnagere, det generelle inntrykket var at smågnagerbestanden var lav, og at det ikke var noe toppår slik det har vært lengre nord på Østlandet.

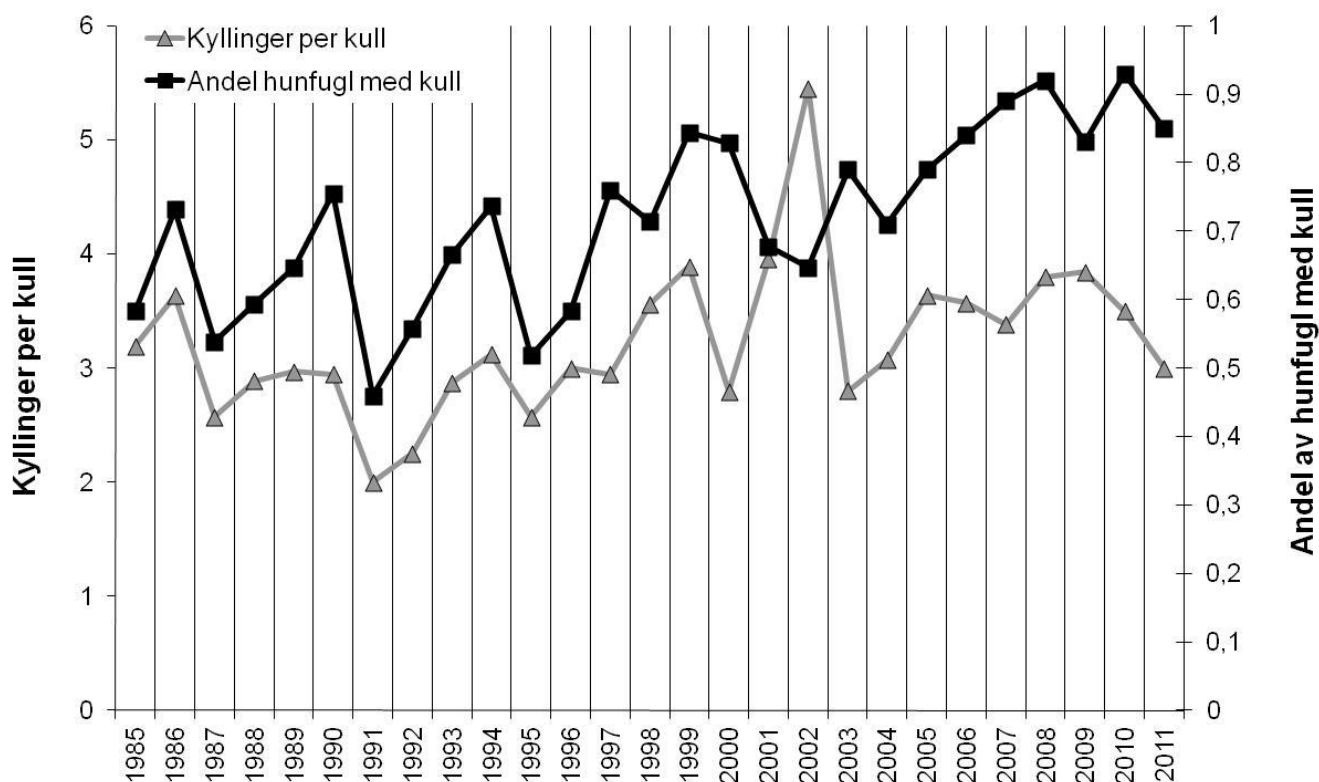
Resultat linjetaksering skogsfugl i Eidsberg

Resultatet av takseringene i Eidsberg viste at reproduksjonen av både orrfugl gikk markant tilbake sammenlignet med 2010, mens storfuglproduksjonen holdt seg på omtrent samme nivå som det to foregående årene (Figur 2). Produksjonen for orrfugl er det nest laveste som er registrert i løpet av de siste 10-15 årene.

I 2011 gikk andelen hunnfugl med kyllinger noe ned, men er fortsatt svært høy, som tyder på lite reirrøving. Reduksjonen i produksjon av kyllinger skyldes i hovedsak færre kyllinger i kullene – særlig gjelder dette orrfuglkull (Figur 3).

Figur 2 Kylling per orrhøne og kylling per røy ved høsttaksering i Fjella (Eidsberg).

Figur 3 Antall kyllinger per kull og andel hunnflugl med kull i Fjella (Eidsberg).

Figurene 2-3 viser et stabilt høyt nivå i produksjonen av skogsfuglkyllinger siden midten av 1990-tallet. Dette samsvarer med perioden det har blitt foretatt predatorfôring i Eidsberg. Tabell 2 sammenligner gjennomsnittlig kyllingproduksjon per orrhøne og røy i perioden før og etter fôringen startet. Tallene som baserer seg på 11 års taksering uten predatorfôring og 15 års taksering etter at fôringen startet viser en markant økning i kyllingproduksjonen etter oppstart av fôring. Det har vært en 59 % økning i antall kylling per orrhøne og tilsvarende 52 % for røy (Tab.2).

Tabell 2. Gjennomsnittlig antall kyllinger per hunnflugl for orrfugl og storflugl i periodene 1985-1995 (uten predatorfôring) og 1996-2010 (med predatorfôring) i Eidsberg, og % økning fra første til andre periode.

	Kyllingprod. orrhøne	Kyllingprod. storflugl
Periode 1: Uten predatorfôring: 1985-1995 (11 år)	1,94	1,59
Periode 2: Med predatorfôring: 1996-2010 (15 år)	3,08	2,41
% økning fra periode 1 til periode 2	59 %	52 %

Kort oppsummering av forsøket med alternerende predatorfôring (2003-2008)

Det er blitt lagt ut fôr til rovdyra om våren i Eidsberg hvert år siden 1996. I 2002 ble takseringene i Fjella utvidet til Marker og Rakkestad, for å kunne sammenligne reproduksjonen i disse områdene med fôringsområdet i Eidsberg. I 2003 startet et forsøk med fôring også i Marker, som fortsatte frem til og med 2005. Etter 3 år ble fôringen avsluttet i Marker, og igangsatt i Rakkestad i perioden 2006-2008 (se Tab.2). Etter dette ble forsøket med alternerende fôring mellom de to områdene (Marker og Rakkestad) avsluttet, men fôringen har fortsatt noe mer sporadisk i begge områder.

Forsøket viste en oppgang i kyllingproduksjonen både i Marker og Rakkestad etter at fôringen ble igangsatt, og nedgang i produksjonen ved opphør av fôring i Marker (se Fig.5). Dette styrker vår antagelse om at predatorfôring om våren har positiv virkning på produksjon av skogsfugl. Vi har observert meget høy andel hunnfugl med kull. Dette tyder på at fôringen først og fremst har en positiv effekt på overlevelse av egg og små kyllinger.

Tabell 2. Oversikt over hvilke år det er blitt drevet predatorfôring i de 3 kommunene i Fjella i perioden 1996-2008.

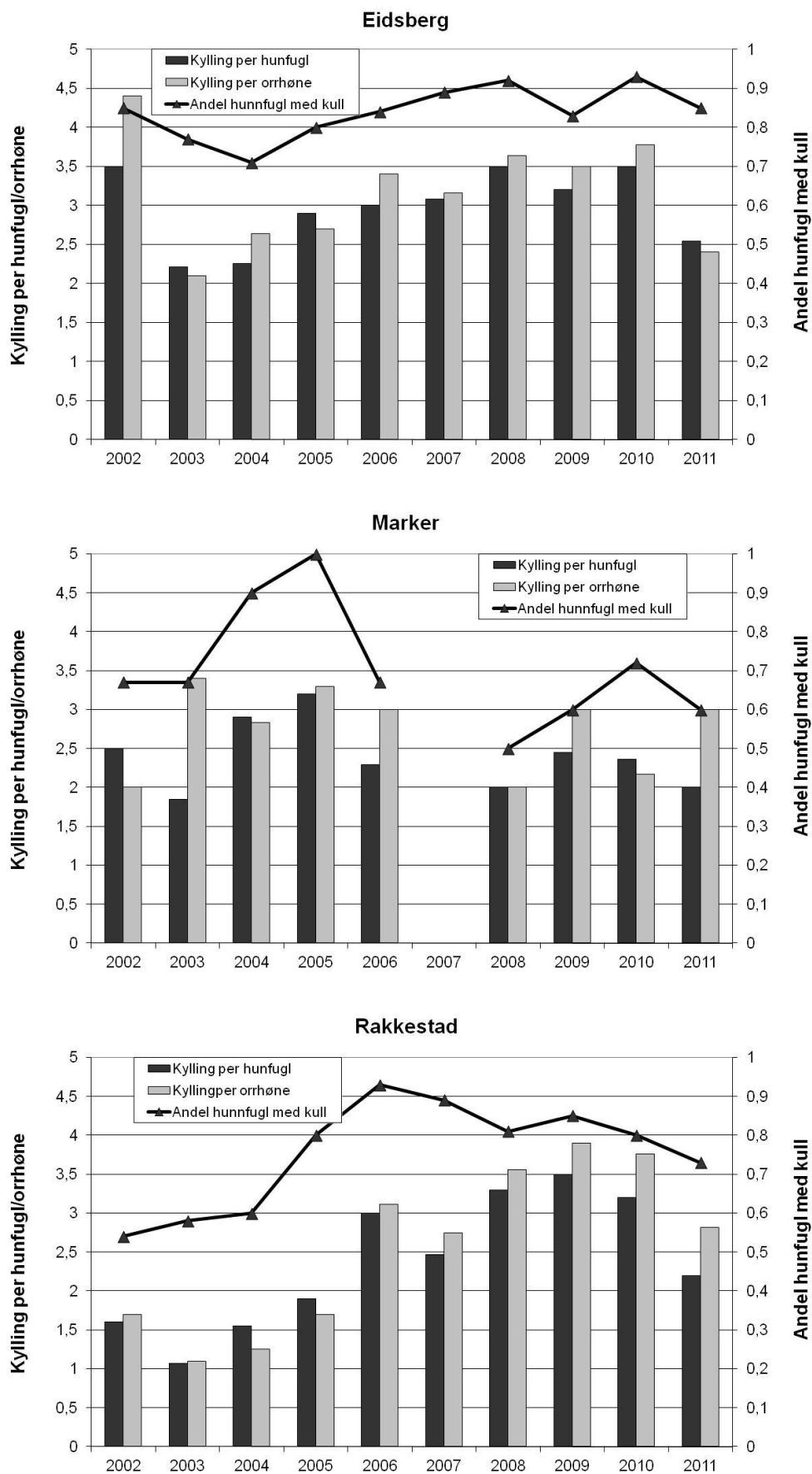
	År med predatorfôring i Fjella													
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Eidsberg	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Marker								■	■	■				
Rakkestad											■	■	■	■

Resultat linjetaksering i Eidsberg, Marker og Rakkestad

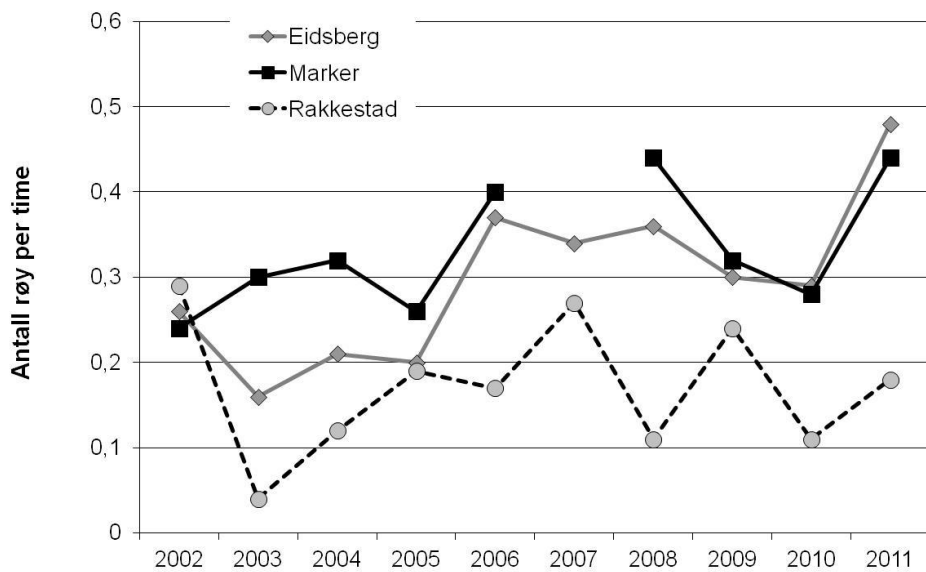
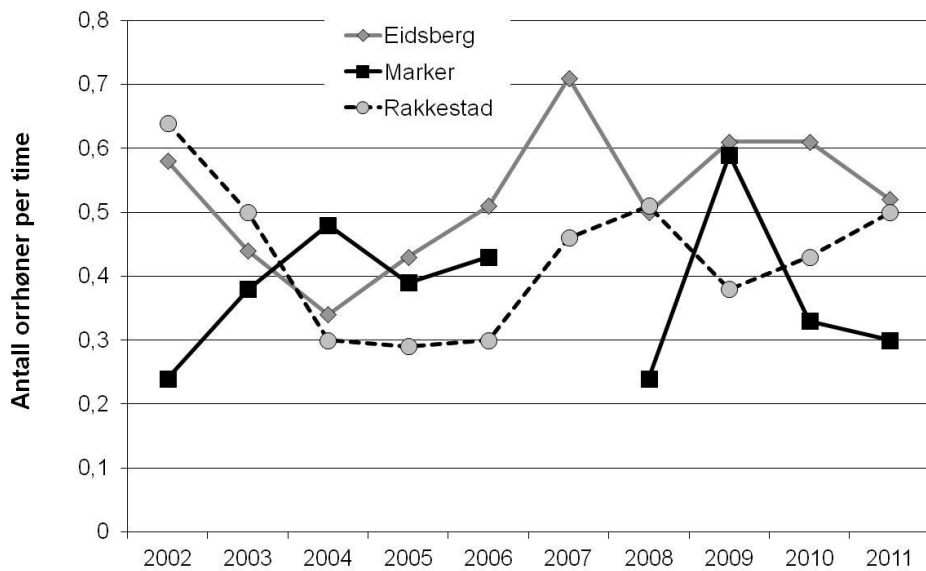
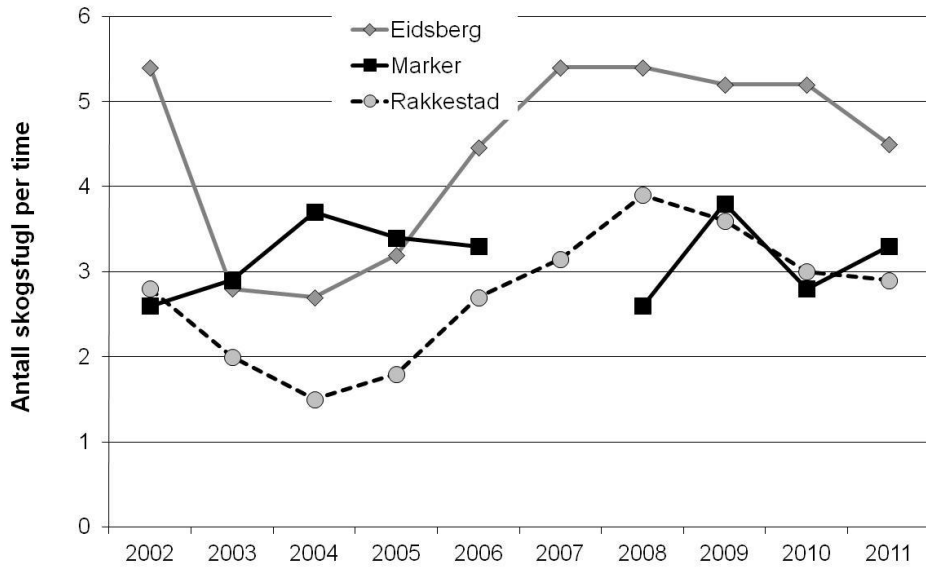
I figur 4 har vi valgt å både presentere produksjonstall for orrhøne alene og for orrhøne og røy slått sammen. Tall er slått sammen for begge arter for å få et større antall hunnfugl som grunnlag for gjennomsnittet. Det er for få røyer observert til å presentere egne gjennomsnittstall for storfugl.

Resultatet for 2011 viser en klar nedgang i kyllingproduksjonen i Eidsberg og Rakkestad. For Eidsberg skyldes dette en svært dårlig produksjon av orrfugl, mens det i Rakkestad var en kraftig nedgang i storfuglproduksjonen. For Markers del viser figuren en oppgang i orrfuglproduksjon, men dette tallet er svært usikkert da det ble registrert svært få orrhøner (4 stk) under taksering i Marker dette året (Figur 4). Slår man sammen tall på kyllingproduksjon i Marker og Rakkestad, og sammenligner med Eidsberg viser det en markant bedre storfuglproduksjon i Eidsberg (2,7 kyll per røy, mot 1,1 i Marker/Rakkestad), mens orrfuglproduksjonen var noe lavere i Eidsberg sammenlignet med Marker/Rakkestad (2,4 mot 2,9).

Resultat av takseringene viser at antall fugl per time er atskillig høyere i Eidsberg enn i de to andre kommunene (Figur 5). Tetthet av voksen røy har gått nedover i alle tre kommuner de seinere årene, men fikk en gledelig oppsving i 2011. For orrhøner er det stor variasjonen fra år til år, og derfor vanskelig å se noen markert utviklingstrend. Antall timer taksering i Rakkestad har tatt seg noe opp, men er fortsatt lav i Marker, og usikkerheten i gjennomsnittstallene blir derfor stor. Det er ønskelig å øke takseringsinnsatsen spesielt i Marker.

Figur 4 Kyllingproduksjon og andel hunnfugl med kull i Eidsberg, Marker og Rakkestad.

Figur 5 Tetthet av all fugl, orrhøne og røy per time under taksering i august.

Oppsummering

Mens store deler av Østlandet hadde en svært lav produksjon av skogsfugl i 2011 var resultatet i Fjella middels bra. Det dårlige resultatet andre steder har vært forklart med ekstremvær vær i klekkesida, dobbelt smågnagerår og dårlig med larver i blåbærlyngen. Hos oss har det antagelig ikke vært smågnagerår i 2011, og slaghovprøvene viste middels med kyllingmat i vegetasjonen. Det kraftige regnværet på forsommeren har trolig vært mest negativt for orrfugl, som har et seinere klekkesidspunkt enn storfugl (kraftige regnskyll rundt 10. juni). Dette viser også takseringsresultatet i Eidsberg. I Marker og Rakkestad var produksjon av orrfugl noe bedre, men dette kan skyldes god suksess for omlagte kull (det største kullet på 7 kyllinger var omlagt). Observasjoner under skogsfugljakt i Svarverud jeger- og fiskerforenings område i 2011 viser omtrent samme antall storfugl per time som i 2010 (2010: 0,78 fugl per time og 2011: 0,82 fugl per time). For orrfugl er det en kraftig nedgang fra 2010 til 2011 (2010: 2,5 fugl per timer og 2011: 1,0 fugl per time).

Tabell 3. Antall tiur på noen utvalgte leiker i Fjella i perioden 2000-2011. Tallene er minimums- og maksimumstall for antall tiur på leiken.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eidsberg												
Slettmosen	4-5	4-5	2-3	4-5	7-8	4-6	3-3	2-2	7-10	7-8	4-5	3-3
Skjærtjern	7-8	7-9	4-5	3-4	1-3	1-1	1-2	0-0	2-2	2-2	2-3	4-4
Tiuråsen	3-4	4-5	4-5	4-5	3-4	3-4	5-6	6-7	8-10	9-10	4-5	5-6
Hekollen	2-3	4-5	6-8	6-7	8-10	8-10	6-6	5-7	9-11	9-10	11-14	13-15
Jonsvannhøgda	4-5	4-5	4-6	4-5	4-5	6-7	4-5	6-7	6-7	5-7	4-5	3-4
Rakkestad												
Holtåsen	2-3	2-3	2-2	2-3	2-3	2-3	1-2	1-2	4-4	6-7	5-6	7-8
Kjørelhaugen	7-8	7-9	7-10	8-10	14-15	16-18	15-20	15-20	15-20	14-16	12-14	14-16
Søndre Varden	8-10	6-8	6-8	10-12	10-11	9-10	8-10	6-7	8-9	6-7	7-8	9-11
Marker												
Fuglemosen	5-6	3-4	5-6	8-10	14-15	20-24	25-30	30-35	30-32	25-30	25-29	35-40
Gjøvannshøgda	-	2-2	4-5	5-6	5-6	5-8	5-6	4-5	5-6	6-6	6-6	6-7
Klopptjern	-	2-2	3-4	8-10	8-10	8-10	6-8	7-7	4-4	7-8	3-4	7-8
Killingtjern	-	5-6	4-5	8-10	-	8-10	7-10	6-6	2-3	8-9	5-6	4-5
Skauen	-	3-3	3-4	5-6	8-9	8-10	6-7	7-8	6-7	15-17	12-13	13-15

Tabell 3 viser utviklingen av antall tiur på noen utvalgte leiker i Eidsberg, Rakkestad og Marker.